

Електронне наукове фахове видання "Ефективна економіка" включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Наказ Міністерства освіти і науки України від 11.07.2019 № 975) www.economy.nayka.com.ua | № 10, 2019 | 31.10.2019 р.

DOI: [10.32702/2307-2105-2019.10.45](https://doi.org/10.32702/2307-2105-2019.10.45)

УДК 334.722

*З. Я. Шацька,
к. е. н., доц., доцент кафедри бізнес-економіки та туризму
Київського національного університету технологій та дизайну
ORCID: 0000-0003-1600-1481*

ІНТЕГРАЦІЙНІ ФОРМИ ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ СТРУКТУР В СВІТОВІЙ ЕКОНОМІЧНІЙ СИСТЕМІ

*Z. Shatska,
PhD of Economics,
associate Professor of the Department Business Economics and Tourism
Kyiv National University Technologies and Design*

INTEGRATION FORMS OF BUSINESS STRUCTURES IN THE WORLD ECONOMIC SYSTEM

В статті визначено, що в сучасній світовій економіці процес інтеграції може відбуватися в різних формах у просторі і часі, що посилюється і прискорюється під дією світових процесів глобалізації, і зумовлює формування різних видів підприємницьких структур на всіх рівнях ієрархії світової економіки. Класифіковано підприємницькі структури за видами інтеграції на традиційні та мережеві. За формами інтеграції: горизонтально-інтегровані, вертикально-інтегровані, конгломератно-інтегровані і глобально-інтегровані підприємницькі структури. За ступенем стабільності будови (організаційної структури): стійка, сильна, потенційна, латентна підприємницька структура. За територіальною ознакою розміщення та реєстрації підприємств-учасників: транснаціональні (міждержавні), міжрегіональні, міжгалузеві, галузеві та регіональні підприємницькі структури. За способом консолідації бізнесу, в результаті якої і формується нова підприємницька структура, поділяються на: об'єднання, злиття і поглинання. За напрямками інтеграції внутрішнього середовища підприємницької структури: організаційна, функціональна, інформаційна, програмна, технічна інтеграція. Доведено, що кожна інтеграційна форма підприємницьких структур має свої переваги і недоліки. Однак, майбутнє за глобально інтегрованими підприємницькими структурами, яким на сьогоднішній день є транснаціональні корпорації.

The article defines that in the modern world economy the process of integration can take different forms in space and time, which is amplified and accelerated under the influence of world processes of globalization, and causes the formation of different types of business structures at all levels of the hierarchy of the world economy. Business structures are classified by types of integration into traditional (different business associations) and network (exit of network interactions beyond the limits of one company in the process of evolution of network organizational structure to the level of network organizational management form). By forms of integration: horizontally-integrated (as horizontally integrated associations), vertically-integrated (as vertically integrated associations),

conglomerate-integrated (as transnational corporations) and globally-integrated (formation of a business structure both horizontally and vertically) business structures. By degree of stability of structure (organizational structure): stable, which includes full-cycle enterprises; strong, which development of such a structure is characterized as stable, there is an intensification of internal ties between the participating companies potential, characterized only by fragmentary structure; latent, characterized by a lack of interaction between participants and the relatively individual development of individual enterprises in business structure. By territorial character, the location and registration of participating companies: transnational (interstate), interregional, interbranch, sectoral and regional business structures. By way of business consolidation, which results in the formation of a new business structure, are divided into: mergers, mergers and acquisitions. In the directions of integration of the internal environment of the business structure: organizational, functional, information, software, technical integration. It is proved that every integration form of business structures has its advantages and disadvantages. However, the future lies with globally integrated business structures, which today are multinational corporations.

Ключові слова: підприємницька структура; інтеграційний процес; горизонтально інтегрована підприємницька структура; вертикально інтегрована підприємницька структура; конгломератного інтегрована підприємницька структура; глобально інтегрована підприємницька структура.

Keywords: business structure; integration process; horizontally integrated business structure; vertically integrated business structure; conglomerate integrated business structure; globally integrated business structure.

Постановка проблеми та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями.

Забезпечення довгострокового функціонування та сталого розвитку підприємств в умовах глобалізації та обмеженості доступу до вичерпних ресурсів висуває на перше місце необхідність їх об'єднання і створення нових інтеграційних форм у вигляді підприємницьких структур. Що відбувається в умовах нового типу світового розвитку, в яких процес глобалізації стає головною рушійною силою до формування «нових форм соціальної організації, які модернізують традиційну модель функціонування суспільства і держави» [3, с.6].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми функціонування підприємницьких структур в сучасних умовах розглянуті в публікаціях як вітчизняних науковців, а саме: Варшавський Р., Войтович Р.В., Гершанок Г.А., Шишкин Д.Г., Головій В.М., Григор'єва С.В., Даценко І.В., Кривенко Л., Кривенко С., Кондрашов О.М., Корсакова О.С., Коваленко О.М., Ортіна Г.В., Солоха М.Т., так і закордонних вчених, а саме: Станіславик О.В., Гасанов Г.С., Глушич Д. А, Орлова А. В. та інших. Попри вагомий науковий доробок щодо підприємницьких структур, недостатньо розкритими залишаються питання розуміння сутності поняття «підприємницька структура», не сформовано їх чіткої класифікації.

Формулювання цілей статті. Метою дослідження є визначення сутності та узагальнення інтеграційних форм підприємницьких структур в світовій економічній системі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Забезпечення сталого розвитку підприємств, що функціонують в різних галузях економіки, пошук шляхів підвищення ефективності їх діяльності в умовах глобалізації, інтеграція в світову економіку зумовлює необхідність трансформації підприємств до нових умов, адаптації до впливу глобальних викликів і дестабілізуючих чинників. Вплив світових процесів глобалізації та інтеграції обумовлює переформатування структури світової спільноти, в результаті чого відбувається трансформація форм та структури підприємств як на міжнародному, так і на національному, регіональному та мікрорівні з одночасним переходом до більш ефективних форм, якими на нашу думку, є підприємницькі структури. Під підприємницькою структурою будемо розуміти добровільне статутне або тимчасове об'єднання декількох підприємств різних форм власності та (в разі потреби) окремих суб'єктів господарювання (фрілансерів) у єдину цілісну складну відкриту систему, що функціонує у глобалізованому середовищі, яке створене на основі поєднання матеріальних та нематеріальних інтересів підприємств-учасників, діє на підставі установчого договору або статуту як юридична особа, з метою розробки та комерціалізації інноваційної продукції (товарів, робіт, послуг), що підвищує ефективність діяльності та прискорює інтеграційний розвиток суб'єктів господарювання, що утворюють таку структуру [16, с.111-124]. Разом з тим, «підприємство наодинці може мати певні здобутки у визначеній сфері, однак досягнення справжнього успіху та отримання прибутків», як зазначає у своїх дослідженнях Даценко І.В., «які і є свідченням вдалого провадження бізнесу, залежить від співпраці з іншими суб'єктами господарювання, які здійснюють пов'язану діяльність у відповідній сфері» [10]. В сучасних умовах глобальної ринкової конкуренції здійснення складних науково-технічних, виробничих та

інших проектів потребує значних витрат ресурсів, в першу чергу фінансових, що дуже складно здійснити окремим підприємствам самостійно і тому «вони прагнуть об'єднуватись у групи підприємств за галузевим, територіальним чи іншим принципом» [10]. Виходячи з того, що процес інтеграції може відбуватися в різних формах у просторі і часі, що посилюється і прискорюється під дією світових процесів глобалізації, то це зумовлює формування наступних видів підприємницьких структур на різних рівнях ієрархії світової економіки (табл. 1):

Таблиця 1.

Класифікація підприємницьких структур в контексті інтеграційних та глобалізаційних процесів

Класифікація підприємницьких структур	Ознака
За видами інтеграції	традиційна (господарські об'єднання) мережева
За формами інтеграції	горизонтально-інтегровані
	вертикально-інтегровані
	конгломератно-інтегровані
	глобально-інтегровані
За ступенем стабільності будови (організаційної структури)	стійка
	сильна
	потенційна
	латентна
За територіальною ознакою розміщення та реєстрації підприємств-учасників	транснаціональні (міждержавні)
	міжрегіональні
	галузеві
	регіональні
За способом консолідації бізнесу	об'єднання
	злиття
	поглинання
За напрямками інтеграції	організаційна
	функціональна
	інформаційна
	програмна
	технічна

I. За видами інтеграції підприємницькі структури поділяються на традиційні та мережеві.

До традиційних підприємницьких структур відносяться різні господарські об'єднання, а саме корпорації, концерни, холдинги та інші види об'єднань підприємств, діяльність яких регламентована Господарським Кодексом України. Мережева підприємницька структура – це «вихід мережевих взаємодій за межі однієї компанії в процесі еволюції мережевої організаційної структури до рівня мережевої організаційно управлінської форми» [11]. В сучасних умовах інформаційної економіки мережева організація бізнесу, «з одного боку, значно збільшує можливості фірми у забезпеченні руху інформаційних ресурсів, а з іншого, сприяє подоланню недоліків управління, заснованого на ієрархії: обмеження творчості, шаблонізація, негнучкість та ін.» [8].

II. За формами інтеграції: горизонтально-інтегровані, вертикально-інтегровані, конгломератно-інтегровані і глобально-інтегровані підприємницькі структури.

2.1. Горизонтально-інтегровані підприємницькі структури. Горизонтальна інтеграція – це придбання фірмою або постановка під контроль ряду підприємств-конкурентів [2, с. 508]. За таким типом об'єднуються підприємства, що працюють в межах однієї галузі. Внаслідок розвитку горизонтальних інтеграційних процесів в рамках галузі формуються горизонтально інтегровані об'єднання (горизонтально інтегровані підприємницькі структури) під якими розуміють сукупність підприємств (як з однієї галузі, так і різно-галузевих), що функціонують як єдина система і мають спільну мету господарювання.

Перевагами горизонтально інтегрованих підприємницьких структур є: розширення асортименту продукції, що випускається і / або розширення видів послуг; збільшення обсягів збуту продукції на ринку; підвищення ефективності використання виробничих потужностей підприємств, які інтегруються; розширення масштабів виробництва; зниження собівартості продукції за рахунок економії на масштабах виробництва, підвищення якості продукції; зниження конкуренції в галузі за рахунок об'єднання конкуруючих підприємств.

До головних недоліків горизонтально інтегрованих підприємницьких структур слід віднести надмірну монополізацію галузі внаслідок об'єднання декількох підприємств і утворення більшої структури, яка поступово розширюючись намагається зайняти все більшу частку ринку, щоб стати монополістом у галузі, витіснити конкурентів, особливо малих підприємств, створити бар'єри для входу нових підприємств в галузь. Наприклад, на вітчизняному ринку нещодавно об'єдналися торгові мережі «Епіцентр» та «Нова Лінія», в результаті інтеграції «Епіцентр» став монополістом продажу будівельних матеріалів в Україні.

2.2. Вертикально-інтегровані підприємницькі структури. Вертикальна інтеграція – об'єктивно зумовлена рівнем розвитку продуктивних сил послідовність ступенів єдиного технологічного процесу, яка може поєднувати в реальний вертикальний ланцюг різні підприємства, незалежно від права і форм власності. Розвиток вертикальних інтеграційних процесів обумовлює формування вертикально-інтегрованих підприємницьких структур у формі:

- інтегрованих структур, заснованих на основі об'єднання капіталу і праці фізичних і юридичних осіб;
- комбінатів з повним технологічним циклом, починаючи від виробництва продукції, первинної та глибокої переробки, завершуючи її реалізацією окремим споживачам;
- інтегрованих структур, заснованих на контрактній системі взаємовідносин виробників, переробників і збутових організацій;
- міжгалузевих об'єднань, створених без формування юридичної особи;
- холдингів, в яких об'єднуються підприємства, зберігаючи свій статус як юридичної особи, але частково або повністю втрачаючи свою самостійність, піддаючись контролю над виробничою і торговою діяльністю організації-засновника, яким виступає інвестор, що надає фінансові кошти і управляє фінансовими ресурсами;
- інтегрована корпорація, як модель внутрішнього ринку, а її структура виступає як система взаємодії господарюючих суб'єктів [15, с. 311].

До переваг вертикально інтегрованих підприємницьких структур відносяться: економія у витратах за рахунок інтегрованих виробництв, зниження питомих витрат на виробництво кінцевої продукції і економія витрат, пов'язаних з використанням сторонніх підрядників і посередників; зниження транзакційних витрат і зменшення непрямого оподаткування проміжних продуктів виробництва; собівартість кінцевої продукції буде на порядок нижче, ніж в самостійних підприємств-конкурентів; оперативність в перерозподілі матеріальних і фінансових ресурсів між підприємствами; можливість реалізації великих капіталомістких проектів за рахунок консолідації в першу чергу фінансових ресурсів; поліпшення контролю якості; захист власної технології та розробок; зниження рівня невизначеності функціонування; більша стабільність і менша залежність від негативних змін зовнішнього середовища; обмеження конкуренції шляхом монополізації поставок сировини і напівфабрикатів, а також розподільних каналів; переважні позиції в конкурентній боротьбі за рахунок контролю всіх стадій руху товару [12].

Недоліками вертикально інтегрованих підприємницьких структур є:

- обмеження підприємств, що входять до такої структури, в свободі вибору постачальників, особливо в умовах формальної інтеграції, коли підприємства-споживачі в плановому порядку прикріплюються до постачальників;
- наявність проблем балансування потужностей на кожному етапі ланцюжка створення вартості;
- зниження виробничої гнучкості підприємств, що інтегруються і збільшення часу, необхідного для розробки нових продуктів і впровадження їх на ринок;
- збільшення капіталовкладень в міжгалузевому ланцюжку замість спрямування фінансових ресурсів в інші сфери, які можуть виявитися більш прибутковими. Наприклад, «більшість виробників автомобілів прийшли до висновку, що вони не збережуть свої позиції в якості, витратах і зовнішній вигляд готових виробів, купуючи основну масу складових і компонентів у спеціалізованих виробників. Більш вигідніше для них формальна інтеграція з постачальниками» [9, с.203-207].

2.3. Глобально-інтегровані підприємницькі структури. Світові геополітичні процеси XXI століття вимагають від кожної з держав синхронізуватися з сучасними умовами розвитку, приєднавшись до світових глобальних інтеграційних процесів, які поступово приводять до ослаблення значущості економік окремих країн, одночасно, як зазначає в своїх дослідженнях Ортіна Г.В., потужний імпульс розвитку отримують інтеграційні процеси на рівні підприємств [14, с.129-134]. Як і в світовому масштабі «багато в чому засновані на діяльності великих підприємницьких структур – гігантських корпорацій» [4]. Такі корпорації отримали загальну назву – транснаціональні корпорації. За даними американського ділового журналу Fortune [18], який щорічно публікує світовий рейтинг «Fortune Global 500», в світі налічується 500 великих транснаціональних компаній. До аналізу беруться тільки ті світові корпорації, обсяг продажів яких становить не менше 1 млрд. дол. і вартість акцій яких становить не менше 5 дол. за одиницю, а також які доступні для інвесторів в США [17].

До переваг глобально інтегрованих підприємницьких структур відносяться: консолідація різноманітних ресурсів та виробництв з утворенням великої структури з материнською компанією та філіями по всьому світу; використання балансів закордонних філій в угоду материнської компанії; можливість перенесення та адаптації виробництва до національних умов країн з дешевою сировиною і низькооплачуваною робочою силою; подолання збутової обмеженості внутрішнього ринку та вихід підприємницької структури на міжнародні ринки збуту; уникнення митних обмежень; одержання більш високого рівня прибутку в країнах з низьким рівнем оподаткування та/або в офшорних зонах; приплив капіталу у країну базування штаб-квартири ТНК; залучення нових технологій; розвиток наукомісткого виробництва; забезпечення зайнятості населення в країнах, де розташовано філії ТНК.

Недоліками глобально інтегрованих підприємницьких структур є вивіз капіталів і прибутків до країни, якій розташована штаб-квартира ТНК; перенесення екологічно шкідливого виробництва в слабо розвинуті

країни; однобічна спеціалізація національного виробництва; вплив на діяльність урядів країн, якій розташовано філії ТНК; низький рівень оплати робочої сили.

2.4. Конгломератно-інтегровані підприємницькі структури. Підприємницькі структури в даний час, як доводять в своїх працях вітчизняні дослідники Гершанок Г.А., Шишкін Д.Г. та закордонні дослідники Глушич Д.А, Орлова А.В. мають багаторівневий характер. Вони структуруються не тільки по горизонталі, але і по вертикалі – корпоративний, муніципальний, федеральний і міждержавні рівні, причому по вертикалі можуть формуватися структури, минаючи зазначені етапи. Тобто, «корпоративні об'єднання і окремі підприємства можуть входити до складу міжкраїнових підприємницьких структур» [5, с. 63-69; 7].

III. За ступенем стабільності будови (організаційної структури) підприємницької структури: стійка, сильна, потенційна, латентна підприємницька структура.

3.1. Стійка підприємницька структура – найбільш ефективна структура, до складу якої входять підприємства повного циклу виробництва (постачальницькі, виробничі, збутові, науково-дослідні, навчальні та інші), яка характеризується високим рівнем інноваційної активності та конкурентоспроможності, тісний взаємозв'язок між учасниками.

3.2. Сильна підприємницька структура – розвиток такої структури означений як стабільний, спостерігається активізація внутрішніх зв'язків між підприємствами-учасниками.

3.3. Потенційна підприємницька структура – характеризується лише фрагментарною структурою, яка, однак, здатна до інтенсивного формування та розвитку, за умови досягнення остаточної згоди про інтеграцію учасників такої структури.

3.4. Латентна підприємницька структура – характеризується недостатністю взаємодії між учасниками та відносно індивідуальним розвитком окремих підприємств, що входять до складу підприємницької структури.

IV. За територіальною ознакою розміщення та реєстрації підприємств-учасників: транснаціональні (міждержавні), міжрегіональні, міжгалузеві, галузеві та регіональні підприємницькі структури.

4.1. Транснаціональні (міждержавні) підприємницькі структури – до складу таких об'єднань входять підприємства, що розташовані в межах країни, а також підприємства-представники інших держав. Сюди відносяться транснаціональні корпорації.

4.2. Міжрегіональні підприємницькі структури – структури, що об'єднують підприємства та організації, розташовані в різних регіонах держави, а саме: кластери з вертикальними виробничими зв'язками, зорієнтовані на вузькоспеціалізовані сфери виробничої діяльності, які об'єднуються навколо великих компаній, що охоплюють процеси виробництва та реалізацію продукції;

4.3. Міжгалузеві підприємницькі структури – структури, що об'єднують підприємства та організації, розташовані в різних галузях економіки країни а саме: кластерні утворення, що функціонують в різних галузях економіки на промисловості, які об'єднуються за певними характерними особливостями, головними серед яких є: географічна локалізація; горизонтальна або вертикальна інтеграція; латеральні особливості, що забезпечують спільнодіючим підприємствам ефект масштабу; технологічна; якісна, що сприяє підвищенню рівня конкурентоспроможності підприємств-членів кластеру [13].

4.4. Галузеві підприємницькі структури – структури, що об'єднують підприємства та організації, розташовані в межах однієї галузі економіки країни.

4.5. Регіональні підприємницькі структури – структури, що включають в свій склад підприємства, установи та організації, розташовані в межах одного регіону (області). Сюди відносяться регіональні кластери – кластери з регіонально обмеженою системою економічної діяльності, що об'єднують споріднені сектори економіки та промисловості, та зазвичай пов'язані з науково-дослідними організаціями [13].

4.6. Галузеві підприємницькі структури – структури, що включають в свій склад підприємства, установи та організації, розташовані в межах одного регіону (області), а саме: галузеві кластери, що охоплюють різні галузі промисловості та характеризуються високим рівнем агрегації.

V. За способом консолідації бізнесу, в результаті якої і формується нова підприємницька структура, поділяються на: об'єднання, злиття і поглинання.

Підприємницькою структурою у формі об'єднання підприємств є господарська організація, діяльність якої регулюється Господарським Кодексом України та «утворена у складі двох або більше підприємств з метою координації їх виробничої, наукової та іншої діяльності для вирішення спільних економічних та соціальних завдань» [6]. До об'єднань підприємств в Україні, що регламентується Господарським Кодексом відносяться: асоціації, корпорації, консорціуми, концерни, а також інші форми об'єднань підприємств, передбачених законом.

Злиття та поглинання (в Україні приєднання) є одним зі способів реорганізації підприємств, які знаходяться в складних умовах господарювання або припинення їх діяльності, способом реалізації корпоративної стратегії одного з учасників та все більш важливим інструментом перерозподілу ресурсів у світовій економіці. В Україні така діяльність регламентується статтею 59 Господарського Кодексу України, до якого віднесено ще є поділ та перетворення. Злиття – це припинення діяльності обох підприємств та їх інтеграція шляхом реєстрації нової юридичної особи. Злиття вважається завершеним з моменту державної реєстрації новоутвореної юридичної особи та державної реєстрації припинення юридичних осіб, що припиняються у результаті злиття). Поглинання (або приєднання) – це припинення існування тільки одного, або більше підприємств, які приєднуються до «основного», яке не реорганізується. Приєднання вважається завершеним «з моменту державної реєстрації припинення юридичних осіб, що припиняються в результаті

приєднання та державної реєстрації змін до установчих документів «основної» юридичної особи щодо її правонаступництва стосовно юридичних осіб, які приєдналися» [1].

VI. За напрямками інтеграції внутрішнього середовища підприємницької структури: організаційна, функціональна, інформаційна, програмна, технічна інтеграція.

Організаційна інтеграція – це здійснення мережевого управління підприємницькою структурою.

Функціональна інтеграція – це забезпечення єдності цілей і узгодженості функцій кожного з учасників підприємницької структури шляхом побудови організаційної структури всієї системи.

Інформаційна інтеграція – це формування взаємопов'язаної циркуляції інформації між підрозділами підприємницької структури.

Програмна інтеграція – сумісне функціонування інформаційних систем, прикладних програм і баз даних, що використовуються для вирішення завдань кожним з учасників підприємницької структури.

Технічна інтеграція – створення комплексу сумісних ЕОМ, засобів автоматизації, локальних мереж, що забезпечують автоматичну реалізацію всіх напрямів інтеграції при розподіленій обробці інформації кожним з учасників підприємницької структури.

Висновки та перспективи подальших розвідок у даному напрямі. Таким чином, вплив світових процесів глобалізації та інтеграції обумовлює переформатування, як структури світової спільноти, так і структури підприємств на міжнародному, національному, регіональному і мікрорівні з їх переходом до підприємницьких структур. Одночасно відбувається багаторівнева інтеграція підприємств в різних формах в просторі зі створенням горизонтально, вертикально, конгломератного і глобально інтегрованих підприємницьких структур. Кожна інтеграційна форма підприємницьких структур має свої переваги і недоліки. Однак, майбутнє за глобально інтегрованими підприємницькими структурами, яким на сьогоднішній день є транснаціональні корпорації.

Список літератури.

1. Варшавський Р. Реорганізація підприємства шляхом злиття та приєднання (алгоритм) : веб-сайт. *UBR*. URL: <https://blog.ubr.ua/finansy/reorganizacia-pdprimstva-shliahom-zlittia-ta-bridnannia-algoritm-2-1236> (дата звернення: 30.09.2019).

2. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і гол. ред. В. Т. Бусел. Ірпінь : ВТФ «Перун», 2005. 1728 с. URL: <http://padaread.com/?book=50054;&pg=507> (дата звернення 22.09.2019).

3. Войтович Р. В., Солоха М. Т. Глобалізаційні процеси в сучасному світі / за ред. Г. І. Бондаренко. Київ : НАДУ, 2013. 52 с. URL: http://academy.gov.ua/NMKD/library_nadu/Navch_Posybniky/ee5b5efc-88dd-4070-ae8b-e64b11b6ff2a.pdf (дата звернення 22.09.2019).

4. Гасанов Г. С. Экономическая природа крупных предпринимательских структур. *Экономика, управление и учет на предприятии. Евразийский международный научно-аналитический журнал*. 2008. №2(26). URL: <http://www.m-economy.ru/art.php?nArtId=2020> (дата звернення: 26.09.2019).

5. Гершанок Г. А., Шишкин Д. Г. Значение и классификация предпринимательских структур. *Российское предпринимательство*. 2012. Том 13. № 22. С. 63-69.

6. Господарський Кодекс України : Закон від 16 січ. 2003 р. № 436-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15> (дата звернення: 30.09.2019).

7. Глушич Д. А, Орлова А. В. Понимание предпринимательства и предпринимательских структур. *Студенческий научный форум-2017* : зб. матер. доп. учасн. X Международная студенческая научная конференция. – URL: <https://files.scienceforum.ru/pdf/2017/39728.pdf> (дата звернення: 26.09.2019).

8. Головій В. М. Мережеві структури як чинник ефективності інноваційного підприємництва : веб-сайт. URL: [file:///C:/Users/admin/Downloads/VKhE_2010_921_5%20\(3\).pdf](file:///C:/Users/admin/Downloads/VKhE_2010_921_5%20(3).pdf) (дата звернення 12.10.2019).

9. Григорьева С. В. Подвійний характер вертикальної інтеграції суспільного виробництва. *Механізм регулювання економіки*. 2012. № 2. с. 203-207. URL: http://mer.fem.sumdu.edu.ua/content/articles/issue_10/S_V_Grygor_yevaThe_dual_nature_of_the_vertical_integration_of_social_production.pdf (дата звернення 22.09.2019).

10. Даценко І. В. Правове регулювання діяльності господарських об'єднань в Україні. Міністерство юстиції : веб-сайт. URL: <http://old.minjust.gov.ua/24660> (дата звернення 11.10.2019).

11. Кривенко Л., Кривенко С. Організація діяльності підприємницьких структур в контексті сталого розвитку. *Вісник ТНЕУ*. 2014. №4. URL: <http://dspace.tneu.edu.ua/bitstream/316497/4780/1/%D0%9A%D1%80%D0%B8%D0%B2%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE%20%D0%9B.pdf> (дата звернення 12.10.2019).

12. Кондрашов О. М. Промислова політика в Україні: теорія, методологія, практика управління : монографія. Донецьк : ТОВ «Юго-Восток, Лтд», 2008. 367 с.

13. Корсакова О. С. Класифікація видів територіально-виробничих структур регіону. *Ефективна економіка*. 2014. №6. URL: Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=3944> (дата звернення: 26.09.2019).

14. Ортіна Г. В. Вплив інтеграційних відносин на формування стратегії розвитку реального сектора економіки. *Європейський вектор економічного розвитку*. 2014. № 1 (16). с. 129-134. URL: <http://duan.edu.ua/uploads/vidavnitstvo14/evrvек11614/7263.pdf> (дата звернення: 26.09.2019).

15. Станіславик О. В., Коваленко О. М. Ключові засади формування вертикально-інтегрованих структур у харчовій галузі. *Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки*. 2015. Вип. 27. с. 309-318.
16. Шацька З. Я. Сутність дефініції поняття «підприємницька структура» та підходи до її трактування. *Вісник КНУТД. Серія «Економічні науки»*. 2018. № 6 (129). с.111-124.
17. Шацька З. Я. Глобальні підприємства: досвід функціонування та перспективи розвитку. *Науковий журнал «Virtus»*. 2016. №5. URL: <http://conference-ukraine.com.ua/index.php?id=virtus> (дата звернення: 26.09.2019)
18. Fortune global 500. *Fortune*. 2018. URL: <http://fortune.com/global500/> (дата звернення: 26.09.2019).

References.

1. Varshavsky R., (2019) “Reorganization of the company by merger and acquisition (algorithm)”, *UBR*, available at: <https://blog.ubr.ua/finansy/reorganizacia-pdprimstva-shliahom-zlittia-ta-pridnannia-algoritm-2-1236> (Accessed 30 Sept 2019).
2. Busel, V. T. (2005), *Velynyj slovnyk suchasnoi ukrains'koi movy* [Great explanatory dictionary of modern Ukrainian], VTF “Perun”, available at: <http://padaread.com/?book=50054;&pg=507> (Accessed 22 Sept 2019).
3. Voitovich, R. V., Soloha, M. T. (2013), *Hlobalizatsijni protsesy v suchasnomu sviti* [Globalization processes in the modern world], *NADU*, 2013, available at: http://academy.gov.ua/NMKD/library_nadu/Navch_Posybniky/ee5b5efc-88dd-4070-ae8b-e64b11b6ff2a.pdf (Accessed 22 Sept 2019).
4. Gasanov, G. S. (2008), “The economic nature of large business structures” *Ekonomyka, upravlenye y uchet na predpriyatyy. Evrazyjskij mezhdunarodnyj nauchno-analytycheskij zhurnal*, vol. 2(26), available at: <http://www.m-economy.ru/art.php?nArtId=2020> (Accessed 22 Sept 2019).
5. Gershanok, G. A. and Shaiskin, D. G. (2012), “The importance and classification of business structures” *Rossyjskoe predprynimatel'stvo*, vol. 13, № 22, pp. 63-69.
6. Verkhovna rada Ukrainy (2003) “Economic Code of Ukraine”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15> (Accessed 27 Sept 2019).
7. Hlushych, D. A. and Orlova, A. V. (2017) “Understanding entrepreneurship and business structures” *Studencheskij nauchnyj forum-2017* [Studencheskij nauchnyj forum-2017], *X International Student Science Conference* [Student Science Forum-2017], Belhorod, Rossyia, available at: <https://files.scienceforum.ru/pdf/2017/39728.pdf> (Accessed 27 Sept 2019).
8. Holovij, V. M. (2010) “Network structures as a factor in the effectiveness of innovative entrepreneurship”, available at: [file:///C:/Users/admin/Downloads/VKhE_2010_921_5%20\(3\).pdf](file:///C:/Users/admin/Downloads/VKhE_2010_921_5%20(3).pdf) (Accessed 27 Sept 2019).
9. Hryhor'ieva, S. V. (2012) The dual nature of vertical integration of social production. *Mekhanizm rehuliuвання ekonomik*, vol. № 2, pp. 203-207, available at: http://mer.fem.sumdu.edu.ua/content/articles/issue_10/S_V_Grygor_yevaThe_dual_nature_of_the_vertical_integration_of_social_production.pdf (Accessed 22 Sept 2019).
10. Datsenko, I. V. (2019) “Legal regulation of business associations in Ukraine”, *Ministerstvo iustytzii*, available at: <http://old.minjust.gov.ua/24660> (Accessed 22 Sept 2019).
11. Kryvenko, L. and Kryvenko, S. (2014) “Organization of business structures in the context of sustainable development”, *Visnyk TNEU*, vol. №4, available at: <http://dSPACE.tneu.edu.ua/bitstream/316497/4780/1/%D0%9A%D1%80%D0%B8%D0%B2%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE%20%D0%9B.pdf> (Accessed 22 Sept 2019).
12. Kondrashov, O. M. (2008) “Promyslova polityka v Ukraini: teoriia, metodolohiia, praktyka upravlinnia” [Industrial policy in Ukraine: theory, methodology, management practice], Donets'k : TOV «Yuhovostok, Ltd», Kyiv, Ukraine.
13. Korsakova, O. S. (2014) “Classification of types of territorial production structures of the region”, *Efektivna ekonomika*, vol. №6, available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3944> (Accessed 22 Sept 2019).
14. Ortina, H. V. (2014) “Influence of integration relations on formation of strategy of development of real sector of economy”, *Yevropejs'kij vektor ekonomichnoho rozvytku*, vol. № 1 (16), pp. 129-134, available at: <http://duan.edu.ua/uploads/vidavnistvo14/evrvek11614/7263.pdf> (Accessed 22 Sept 2019).
15. Stanislavyyk, O. V. and Kovalenko, O. M. (2015) “Key principles of forming vertically integrated structures in the food industry”, *Naukovi pratsi Kirvohrads'koho natsional'noho tekhnichnoho universytetu. Ekonomichni nauky*, vol. 27, pp. 309-318.
16. Shats'ka, Z. Ya. (2018) “The essence of the definition of the concept of “business structure” and approaches to its interpretation”, *Visnyk KNUVD. Seriya «Ekonomichni nauky»*, vol. № 6 (129), pp. 111-124.
17. Shats'ka, Z. Ya. (2016) “Global Enterprises: Functioning Experience and Development Prospects”, *Naukovyj zhurnal «Virtus»*, vol. №5, available at: <http://conference-ukraine.com.ua/index.php?id=virtus> (Accessed 22 Sept 2019).
18. Fortune 2018 (2018) “Fortune global 500”, available at: <http://fortune.com/global500/> (Accessed 22 Sept 2019).

Стаття надійшла до редакції 19.10.2019 р.